Klasicismus

- Konec 17. – 18. stol.
- Spojený s Francií
- Jinak také styl rozumářský -> vše je řízeno rozumem
  - Lehkost, jednoduchost, využili lidových písní. Vzniká symfonie a sonát
- **Symfonie:**
  - Hudební skladba, která má 4 věty:
    - 1. věta – rychlá
    - 2. věta – pomalá
    - 3. věta – taneční
    - 4. věta – rychlá – závěrečná
- Každá věta má sonátovou formu…
- Zástupci:
  - **Josef Hayden**

  - **Wolfgang Amadeus Mozart**:
    - Narodil se 27.1.1756 v Salzburku ..
    - Umřel 5.12.1791 ve Vídni
    - Vrozené hudební nadání
    - 1. symfonii napsal v 8mi letech
    - 1. operu v 9ti letech
    - Byl zaměstnán jako varhaník

  - **Ludwig van Beethoven**

  - **Don Giovani**
    - Kouzelná flétna
    - Figarova svatba
    - 12 sonát
    - Smuteční skladba

Ludvik van Beethoven

- Narodil se r. 1770 v Bonnu a zemřel r. 1827 ve Vídni.
- Autor výchovného klasicismu
- Jeho otec byl hudebník, ale alkoholik, který se upil k smrti. Jeho matka chvíli po smrti otce umírá také. Rozhodl se, že své sourozence vychová, aby nešli do domova.
- V mládí byl hodně nemocný.
- Nikdy se neoženil.
- Živil se jako učitel klavíru.
- Za svého života se dočkal slávy
- Byl velice výbušný a nemilý
- Měl jediného přítele – Goetheho
- Prohlásil „Šlechticů jsou a budou tisíce, ale Beethoven je a bude jenom jediný.“
- Napsal 138 skladeb.
  - Je pod vlivem Mozarta – 1. symfonie
  - 3. symfonie = Vítězná Eruica
  - 4.
  - 5. – Osudová
  - 6. – Pastorální
  - 7. a 8. se moc nehraje
  - 9. symfonie – Óda na radost
    - 1. věta – Co je smysl života
    - 2. věta – kde hledat
    - 3. věta – v náboženství …
    - 4. věta – láska, přátelství, radost ze života
- Napsal pouze 1 operu, kterou 44x předtím roztrhal => opera Fideho
- 7 klavírních koncertů – 1 houslový
- 32 klavírních sonát
- Mše Missa Solemnis

Klasicismus v českých zemích

- František Xaver Brixi
  - Ředitel kostela sv. Martina v Praze
  - Kapelník v katedrále sv. Víta
  - Psal slavozpěvy

- František Xaver Dušek
  - Skladatel, pianista
  - Klavírní sonáty
  - Symfonie

- Jakub Jan Ryba
  - Učitel v Rožmitále
  - Spáchal sebevraždu
  - Česká mše vánoční

Česká hudební emigrace

- po bitvě na Bílé hoře

- Jan Václav Stamic
  - Založil mannheimskou školu
    - Nový způsob interpretace sboru
  - Skladatel, houslista, dirigent
  - Sonáty
  - Emigroval do Německa

- Josef Mysliveček
  - Emigroval do Itálie
  - V Itálii byl velmi slavný, ale roku 1781 umírá v chudobě
  - Oratorie, sonáty, symfonie

- Jiří Antonín Benda

- Jan Vladislav Dusík
  - Emigroval do Francie

- Jan Křtitel Vaňhal

Romantismus

- 19. století
- Hlavní znaky:
  - Volnost uměleckého projevu
  - Důraz na fantazii, cit
  - Ztvárňuje radost, smutek
  - Pohádkové náměty
- Programní hudba = vyjádření obsahu hudbou
    - Forma obsahu jsou v rovnováze

Hudební pojmy:

- Písňová forma:
  - Dvojdílní a, b
  - Trojdílná a, b, c
- Symfonické básně
- Romantická opera

1. Počáteční romantismus

- Romantikové 1. generace

- **Franz Schubert / „Král Písní“ /**
  - Narodil se r. 1797 ve Vídni
  - Zemřel r. 1827 ve Vídni – na syfilis
  - Napsal 630 písní rozdělených do cyklů
  - Soubory:
    - Markéta u Přeslice
    - Labutí zpěv
    - Písně: Pstruh …
    - 9 symfonií

- Národní rakouský romantik

- **Robert Schumann**
  - Z nehudební rodiny
  - Studoval práva, ale také hudbu u Friedricha Wiecka (učitel klavíru), který měl dceru Kláru, se kterou se později Schumann oženil a měl 5 dětí
  - Ke konci života se u něj rozšířila schizofrenie a nakonec umírá v ústavu pro dobromyslné
  - Brahms nabízí Kláře, že se o její rodinu postará, ale ta to odmítá
  - Složil violoncellový koncert
- **Carl Maria von Weber**
  - Působil 3 roky jako dirigent v Praze .. jinak v Drážďanech
  - Bratranec ženy Mozarta
  - Operní díla – Čarostřelec
  - Operní představení, sonáty
  - Vymyslel taktovku „ukazovátko“ a rozmístění v orchestru

- **Felix Mendelssohn-Bartholdy**
  - Narodil se v Hamburku, ale žil v Berlíně
  - Cestoval po celém světě a koncertoval
  - Sen noci svatojánské -> svatební pochod
  - Italská a skotská symfonie

- **Fryderik Chopin [šopén]**
  - Polský skladatel a klavírní skladatel
  - Byl žákem Vojtěcha Živného
  - Vztah ke spisovatelce George Sandové, která ho na sklonku života citově ranila
  - Mazurky, polonézy, valčíky

2. Vrcholný romantismus (novoromantické trojhvězdí)

- **Franz Liszt**
  - Byl žákem Carla Czerného
  - Nebyl přijat na konzervatoř pro nedostatek talentu

- Klavírní virtuóz, skladatel, pedagog
- Celý život obdivoval Wágnera
  - Toto přátelství končí po tom co se Cosima (dcera Liszteho) zamiluje do Wagnera. Wagner byl však příliš krutý, a proto tento vztah nemohl dlouho vydržet
- Měl velké rozpětí ruky, proto psal písně velmi složité a náročné
- Založil symfonické básně => programová hudba – zhudebněný obsah => děj je zhudebněn.
  - Symfonické básně: Prométheus, Orfeus
  - 2 klavírní koncerty
  - 19 Uherských rapsodií
  - Oratorium sv. Alžběta

- **Hector Berlioz**
  - Francouzský skladatel
  - Studoval lékařství, poté však přešel na konzervatoř u Antonína Rejchy
  - Díla tvořil pomocí „utkvělé myšlenky“
    - Fantastické symfonie

- **Richard Wagner /1813-1883/**
  - Reformátor opery
  - Z kočovné rodiny
  - Praotec fašismu
    - Spis: Židovstvo v hudbě
  - Jeho názory využil Hitler ve své knize
  - Šéf orchestru
  - **Reforma**:
    - Hudba už nesloužila jako doprovod, ale podílí se na tvorbě atmosféry
    - Přízračné motivy (leit motivy)
    - Odstranění árie
    - Nekonečná melodie = neustálý tok melodie
    - Dokonalé výtvarné scény
  - **Díla:**

- Bludný Holanďan
- Tan
- Prsten Nikelangu
- Valkýra
- Sieg
- Soumrak rohů
- Mistři pěvci Norimberští
- Tristan a Isolda
- Parsifal

Pozdní romantismus (Impresionismus)

- Pod vlivem Impresionismu = snaha autorů zachytit pojem, dojem, který prožili

- **Claudie Debussy**
  - Francouzský skladatel
  - Vytváří nové zvuky, melodie … čerpá z přírodních požitků

- **Mauriel Ravela**
  - Impresionismus se projevuje v hudební barevnosti
  - Díla:
    - Španělská hodinka, Dítě a kouzla

- **Gustav Mahler**
  - Rakouský skladatel a dirigent
  - Ředitel opery v Hamburku
  - Napsal 9 symfonií

- **Johanes Brahms**
  - Pianista
  - Manifest proti Wagnerovi
  - Přítel Dvořáka
  - Uherské tance, 4 symfonie, 1 houslový koncert, 2 klavíry.

- **Severská škola**
  - Finští a Norští skladatelé
    - E. Hagerub Grieg (Nor)
      - Napsal klavírní koncert A mol a skladbu norské tance
    - Jean Sibelius (Fin)
      - napsal 9 symfonií
    - Richard Strausse
      - symfonická a operní tvorba
      - díla:
        - Macbeth
        - Don Juan
        - Růžový kavalír

Ruská hudba

- **Michail Ivanovič Glinka**
  - Zakladatel ruské hudby a novoruské školy
  - Díla:
    - Ivan Zuzanin (opera)
    - Ruslan a Ludmila

- **Mogučaja kučka** (mocná hrstka – 5 skladatelů)
  - Snaha o vyrovnání ruské hudby evropské

- **Alexandr Borovin**
  - Kníže Igor (opera)
  - Polovecké tance
  - Hokabýnská symfonie

- **Nikolaj Andrejevič Rimskij-Korsakov**
  - Profesor na konzervatoři
  - 15 oper, inspirace v lidové formě
  - Šeherezáda
  - Zlatý kohoutek
  - Opera: Sadko

- **Modest Petrovič Musorgskij**
  - Alkoholik
  - Byl nejnadanější
  - Kartíňky – klavírní cyklus
  - Boris Godanov

- **Petr Iljič Čajkovskij**
  - Na Urale, vystudoval práva
  - Přítel Antonína Dvořáka
  - Skladby sám dirigoval
  - Král klasického baletu
    - Labutí jezero - balet
    - Šípková růženka - balet
    - Poková dáma – opera
    - 6. patetická – symfonie

Francouzská a Italská opera 19. stol.

Francouzská:

- Velká opera (= Wagnerovská opera) – vytvořil George maierbeer. Opera měla velké nároky

- **George Bizeth**
  - Opera: Carmen, příběh nešťastné cikánky
  - Poprvé zde zaznívá tangový rytmus

- **Charles Gounod [gunó]**
  - Žák A.Ryeky

- Složil Ave Maria

- **Jacques Offenbach**
  - Opera Hoffanovy povídky
  - Jinak psal operety – Orfeus + podsvětí

- **Florimond Ronger Hervé**
  - Opereta Manzelle Nitouche

- **Johann Strauss**
  - Zakladatel vídeňské operety
    - Netopýr, Cikánský baron
    - Vzniká v tomto období <u>valčík</u>

<u>Italská:</u>

- **Gioacchino Rossini**
  - Své opery sám dirigoval
  - Opery:
    - Lazební k seriltský
    - Armida
    - Othello

- **Vincento Belthini**
  - Opera: Norma

- **Gaetáno Donizetti**
  - Napsal 70 oper
  - Zemřel na přepracování
  - Lucie z Lommermóru - nejtěžší árie, která kdy byla napsaná
- **Giuseppe Verdi /1813-1901/**
  - Grand opéra a drame Lyrique => obsahuje davové scény, balety, orchestr
  - Nebyl přijat na konzervatoř
  - Měl šťastný osobní život, až do nehody, kdy ztratil celou rodinu. Po návštěvě Francesko Piave se mu změnil celý život, který se stal libretistou jeho oper => opery mají skvělý děj, náměty => libreta.

        - Opery: Nabucco, Rigoletto, Traviata, Aida, Othello, Maškarní ples …
    - Vyvaroval se chyb = měl velmi dobře rozpracovaná libreta

Český romantismus

- Hudba 19. stol.
- 1811 - zakládání pražské konzervatoře
- Praha a Čechy prožívají expanzi umění
    - „Čechy jsou středem Evropy.“
- Období Národního obrození => sbírání národních písní
    - K. J. Erben - písně národní …..
    - J. Sušil - moravské písně
    - F. Bartoš - moravsko-lidové písně
- 1826 - ve stavovském divadle měla premiéru 1. česká hra Dráteník
- 1834 - J. Škroup píše hudbu k Tylově hře „Fidlovačka aneb žádný hněv a žádná rvačka“ => hymna v podání slepého houslisty
- Zakládání hudebních spolků, pěveckých sdružení
    - Brněnská beseda
    - Hlahol
- Rozvoj českých tanců - polka, verbuňky, trasák
- Tanec ve stylizaci = tance k poslechu, tanec nemá charakter tance, ale poslechu ..
    - Smetana, Dvořák, Fibich
- 1868 - stavba Národního divadla
    - B. Smetana měl úvodní řeč
        - Libuše se může hrát pouze při slavnostních příležitostech
- **B. Smetana, A. Dvořák, Z. Fibich, V. Novák, J. Suk.**

- **Bedřich Smetana**
    - 1824 (Litomyšl) - 1884
    - Zakladatel české opery
    - Studoval v Praze, Plzni
    - Založil v Praze hudební ústav

- odjel na pět let do Švédska
- Byl 2x ženatý
- Šéfdirigent prozatímního divadla
- V 50. letech se stěhuje ke své dceři
- „Mou Vlast“ napsal v době, když byl hluchý
- Díla:
  - Opery:
    - Braniboři v Čechách
    - Dalibor
    - Libuše
    - Hubička
    - Tajemství
  - Symfonické básně:
    - Má vlast
  - Zpěvohry:
    - Prodaná nevěsta
  - Klavírní básně:
    - Sny
    - České tance

Z domoviny
Smyčcový kvartet – „Z mého života“
České tance – furia, skočná, slepička
Vyšehrad, Vltava, Šárka ..

- **Antonín Dvořák**

Dirigentem
Violista
Varhaník v jednom z pražských
Posílá jednu ze svých skladeb na soutěž do Anglie ..
Pomalu se stává slavným a dostává nabídku na rozvoj
Po návratu do Prahy mu svěřují ředitelování pražské konzervatoře.
Vítězslav Novák a Josef Suk
Vzal si za ženu Otylku, Suk je zetěm A. Dvořáka ..

Díla

Opery:

Rusalka
Čert a káča

Další opery (nemusíme si je pamatovat)
Dimitrij
Armida
Šelma a sedlák
Tvrdé palice
Jakobín
Vanda
Moravské dvojzpěvy – sborová skladba pro 2 ženské hlasy a klavír
tance
slovanské
symfonie – 9
nejkrásnější 9. – „Z nového světa“ („Novosvětská“)

- **Leoš Janáček**
  - Narodil se v Hukvaldech
  - Jeho otec byl učitelem
  - Studoval učitelský ústav .. poté v Lipsku a vrátil se zpět do Brna – zde žil celý život
  - Bydlel na Mendláku
  - Působil jako učitel a poté ředitel na varhanické škole
  - S manželkou Zdeňkou Šulcovou měl 2 děti
    - Obě zemřeli
      - dcera měl tyfus a zemřela v 21
      - Syn mu zemřel na nějaké nachlazení
  - Příhody lišky Bystroušky ..
  - Šárka, osud
  - Symfonická díla:
    - Lašské tance
    - Symfonieta
  - Mužské sbory
  - Říkadla
  - Dechový sextet
    - Mládí

Neoklasicismus

Neofolklorismus

Témbrová hudba
- hudba, která pracuje jen s dynamikou (zeslabování, zesilování) a s barvou toho daného zvuku ..
klastr (nahuštěný souzvuk několika
témbr – barva
Penderecki Krzystof
Witold Lutoslawski –

Elektronická hudba
často se používá ve filmu / v TV .. vytvořila se na elektronických přístrojích ..